

**МЕТА І ЗАВДАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ТА КООРДИНАЦІЇ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

**THE PURPOSE AND TASKS OF INTERACTION AND COORDINATION
OF LAW ENFORCEMENT AGENCIES IN MARTIAL LAW CONDITIONS**

Актуальність статті полягає в тому, що взаємодія та координація правоохоронних органів в умовах воєнного стану, як практико-орієнтовані та національно-важливі категорії, призначені для вирішення відповідного кола питань та проблем, виражених в притаманних їм меті та завданнях. Виходячи зі словникових тлумачень, можемо зробити висновок, що мета і завдання співвідносяться як частина та ціле. Словом «мета» визначає заздалегідь визначений, бажаний результат, остаточно цілю вчинення якоїсь діяльності або існування відповідного об'єкту. Завдання конкретизують поставлену ціль розділяючи її на менші, базові складові. Виконання завдань завжди веде до реалізації поставленої мети, тому дані категорії взаємопов'язані та неподільні одна від одної. Однак, досить часто вони не визначаються в контексті державно-правових явищ. Мета статті полягає у тому, щоб розкрити мету та завдання взаємодії та координації правоохоронних органів під час дії правового режиму воєнного стану. У статті, спираючись на аналіз наукових поглядів вчених та норм чинного законодавства, аргументовано, що мета взаємодії та координації правоохоронних органів в умовах воєнного стану полягає в організації, забезпеченні та безпосередньому співробітництві правоохоронних органів при вирішенні питань, пов'язаних із захистом незалежності, територіальної цілісності, суверенітету нашої держави та сумісної реалізації правоохоронної діяльності в контексті протистояння зовнішнім загрозам. Аргументовано, що завдання взаємодії та координації правоохоронних органів слід розглядати окремо одне від одного. Зроблено висновок, що до завдань координації правоохоронних органів в умовах воєнного стану відносяться наступні: по-перше, організація умов та факторів, які сприяють законній та ефективності взаємодії правоохоронних органів при виконанні покладених на них завдань і функцій; по-друге, вироблення стратегії співробітництва та визначення пріоритетів які потребують спільної діяльності правоохоронних органів у контексті впливу на них умов правового режиму воєнного стану; по-третє, окреслення шляхів та особливостей поєднання сил, засобів, ресурсів правоохоронних органів в процесі протидії адміністративним та кримінальним правопорушенням, у першу чергу, пов'язаних із нанесенням шкоди конституційному ладу, територіальній цілісності та суверенітету нашої держави; по-четверте, спрямування діяльності правоохоронних органів щодо забезпечення виконання заходів правового режиму воєнного стану, а також реалізації інших заходів, процедур та операцій пов'язаних із сприянням ефективній роботі військового командування та військових адміністрацій; по-п'яте, підтримка якості та ефективності взаємодії правоохоронних органів держави в умовах запровадження правового режиму воєнного стану в Україні.

Ключові слова: *взаємодія, координація, правоохоронні органи, мета, завдання, воєнний стан, правовий режим.*

The relevance of the article lies in the fact that the interaction and coordination of law enforcement agencies in martial law, as practice-oriented and nationally important categories, are designed to solve the corresponding range of issues and problems expressed in their inherent goals and objectives. Based on dictionary interpretations,

we can conclude that the goal and objective are related as part and whole. The word "goal" defines a predetermined, desired result, the final goal of performing some activity or the existence of a corresponding object. Objectives specify the set goal by dividing it into smaller, basic components. The implementation of tasks always leads to the implementation of the set goal, therefore these categories are interconnected and inseparable from each other. However, quite often they are not defined in the context of state and legal phenomena. The purpose of the article is to reveal the goal and objectives of the interaction and coordination of law enforcement agencies during the operation of the legal regime of martial law. The article, based on the analysis of scientific views of scientists and the norms of current legislation, argues that the purpose of interaction and coordination of law enforcement agencies in martial law conditions is to organize, ensure and direct cooperation of law enforcement agencies in resolving issues related to the protection of independence, territorial integrity, sovereignty of our state and the joint implementation of law enforcement activities in the context of confronting external threats. It is argued that the tasks of interaction and coordination of law enforcement agencies should be considered separately from each other. It was concluded that the tasks of coordination of law enforcement agencies under martial law include the following: first, the organization of conditions and factors that contribute to the legality and effectiveness of the interaction of law enforcement agencies in the performance of the tasks and functions assigned to them; second, the development of a cooperation strategy and the definition of priorities that require joint activities of law enforcement agencies in the context of the impact on them of the conditions of the legal regime of martial law; third, the delineation of ways and features of combining forces, means, and resources of law enforcement agencies in the process of countering administrative and criminal offenses, primarily related to harming the constitutional order, territorial integrity, and sovereignty of our state; fourth, the direction of the activities of law enforcement agencies in ensuring the implementation of measures of the legal regime of martial law, as well as the implementation of other measures, procedures, and operations related to promoting the effective work of military command and military administrations; Fifth, supporting the quality and effectiveness of interaction between law enforcement agencies of the state in the context of the introduction of the legal regime of martial law in Ukraine.

Key words: *interaction, coordination, law enforcement agencies, purpose, tasks, martial law, legal regime.*

Актуальність теми. Взаємодія та координація правоохоронних органів в умовах воєнного стану, як практико-орієнтовані та національно-важливі категорії, призначені для вирішення відповідного кола питань та проблем, виражених в притаманних їм меті та завданнях. Так, слово «мета» означає: те, що хтось намагається досягнути, здобути, до чого прямує; ціль, межа; заздалегідь намічене завдання; замисел [1; 2]. Видається влучною позиція наведена в дисертаційній роботі Є. Ю. Подорожного згідно з якою мета – це фактор, який відображає той результат, який прагнуть досягнути, зокрема, в рамках певної діяльності [3, с. 119]. В свою чергу, термін «завдання» має таку етимологію: наперед визначений обсяг дорученої кому-небудь роботи; поставлена перед ким-небудь мета, замисел; конкретизована та сформульована перед кимось або чимось мета тощо [4, с. 134; 5].

Виходячи зі словникових тлумачень, можемо зробити висновок, що мета і завдання співвідносяться як частина та ціле. Словом «мета» визначає заздалегідь визначений, бажаний результат, остаточна ціль вчинення якоїсь діяльності або існування відповідного об'єкту. Завдання конкретизують поставлену ціль розділяючи її на менші, базові складові. Виконання завдань завжди веде до реалізації поставленої мети, тому дані категорії взаємопов'язані та неподільні одна від одної. Однак, досить часто вони не визначаються в контексті державно-правових явищ.

Стан дослідження проблеми. Робота правоохоронного сектору держави в цілому та органів публічної влади, які до нього відносяться, є предметом наукових досліджень фахівців різних галузей правової науки. Пов'язані із цим питання аналізувались в працях: С. К. Гречанюк, П. С. Єпринцева, В. В. Коваленко, Л. А. Мазура, Я. В. Мельника, Є. М. Моїсєєва, В. А. Нечитайло, В. Г. Севрука, В. Я. Тація та багатьох інших вчених. Водночас, незважаючи на значний теоретичний доробок, в науковій літературі не віднайшли належної уваги мета і завдання взаємодії та координації правоохоронних органів в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Саме тому мета статті полягає у тому, щоб розкрити мету та завдання взаємодії та координації правоохоронних органів під час дії правового режиму воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Слід зауважити, що і мета, і завдання взаємодії та координації правоохоронних органів в умовах воєнного стану має складний характер. В них, у першу чергу, відбувається виконання правоохоронними органами власних цілей діяльності. Наприклад, за Законом України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII завданнями НПУ є надання поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [6]. На СБУ положеннями Закону України «Про Службу безпеки України» покладається у межах визначеної законодавством компетенції захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, науково-технічного і оборонного потенціалу України, законних інтересів держави та прав громадян від розвідувально-підривної діяльності іноземних спеціальних служб, посягань з боку окремих організацій, груп та осіб, а також забезпечення охорони державної таємниці. До завдань Служби безпеки України також входить попередження, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень проти миру і безпеки людства, тероризму та інших протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України [7]. ДПСУ виконує завдання щодо забезпечення недоторканості державного кордону та охорони суверенних прав України в її прилеглий зоні та виключній (морській) економічній зоні [8].

В свою чергу, основними завданнями БЕБ згідно до Закону України «Про Бюро економічної безпеки України» є: 1) виявлення зон ризиків у сфері економіки шляхом аналізу структурованих і неструктурованих даних; 2) оцінювання ризиків і загроз економічній безпеці держави, напрацювання способів їх мінімізації та усунення; 3) надання пропозицій щодо внесення змін до нормативно-правових актів з питань усунення передумов створення схем протиправної діяльності у сфері економіки; 4) забезпечення економічної безпеки держави шляхом запобігання, виявлення, припинення, розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на функціонування економіки держави; 5) збирання та аналіз інформації про правопорушення, що впливають на економічну безпеку держави, та визначення способів запобігання їх виникненню в майбутньому; 6) планування заходів у сфері протидії кримінальним правопорушенням, віднесенням законом до його підслідності; 7) виявлення та розслідування правопорушень, пов'язаних з отриманням та використанням міжнародної технічної допомоги; 8) складання аналітичних висновків і рекомендацій для державних органів з метою підвищення ефективності прийняття ними управлінських рішень щодо регулювання відносин у сфері економіки [8].

Наведені завдання становлять основу діяльності кожного правоохоронного органу. Саме для їх виконання останні створювалися та функціонують за рахунок фінансування державного бюджету. В умовах воєнного стану законодавчо визначені цілі не відходять на другий план, а, навпаки, мають найвищий пріоритет, адже забезпечують стабільність держави в скрутний час військової агресії. У зв'язку з цим правоохоронні органи взаємодіють та сприяють одне одному у виконанні завдань цільової діяльності. Попри вказане, відповідні цілі також має безпосередньо воєнний стан, а, точні ж, факт його введення. Вони не знайшли належного відображення у Законі України «Про правовий режим воєнного стану», однак, частково освітлювались в правовій науці.

Досліджуючи вказане питання С. Г. Певко та С. О. Кузнichenko вказують, що метою введення воєнного стану є створення умов для здійснення органами державної влади, військовим командуванням, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями наданих їм повноважень у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності. Окрім загальної, підкреслюють науковці, воєнний стан має і специфічну мету. Це всебічне забезпечення успішних дій збройних сил держави. В умовах воєнного стану збільшуються повноваження військової влади, відбувається перехід функцій органів державної влади до військових органів управління. Воєнний стан вводиться аж до припинення стану війни, вторгнення, нападу, блокади території України, окремих її частин чи загрози таких дій, тобто не має обмеження у часі дії. Воєнний стан зумовлює певні специфічні правообмеження для людей (громадян), можливість запровадження додаткових обов'язків. Таким чином, правовий режим воєнного стану передбачає жорсткі й інтенсивні правообмеження для громадян і найширші додаткові повноваження для державних органів [10, с. 173–176; 11, с. 120].

О. П. Махмурова-Дишлюк в ході аналізу змісту адміністративно-правового режиму воєнного стану обґрунтувала, що метою його встановлення є створення належних умов Збройним

силам України, іншим силам безпеки і оборони для відбиття повномасштабного вторгнення та звільнення тимчасово окупованих територій, а також захисту прав свобод та законних інтересів громадян, які постраждали від російського агресора шляхом надання адміністративним органам спеціальних та додаткових повноважень та встановлення певних обмежень для приватних осіб [12, с. 190].

Мета введення режиму воєнного стану, за характеристикою О. В. Когут – це відвернення загрози, відсіч збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності [13, с. 1173]. Безпосередньо завдання діяльності правоохоронного сектору та включених до нього органів влади в умовах воєнного стану досліджувались О. В. Дручек, О. М. Волюйко та В. В. Вакаровим, які віднесли до них: а) захист встановленого Конституцією суспільного і державного ладу в Україні; б) охорону і захист прав, свобод та законних інтересів громадян, підприємств, організацій, установ, суб'єктів усіх форм власності; в) захист суверенітету та територіальної цілісності України; г) охорону суспільства і держави від протиправних посягань; ґ) забезпечення громадського порядку і громадської безпеки; д) протидію злочинності і правопорушенням; е) усунення причин і умов, що сприяють учиненню правопорушень [14, с.47].

Таким чином, мета взаємодії та координації правоохоронних органів в умовах воєнного стану полягає в організації, забезпеченні та безпосередньому співробітництві правоохоронних органів при вирішенні питань, пов'язаних із захистом незалежності, територіальної цілісності, суверенітету нашої держави та сумісної реалізації правоохоронної діяльності в контексті протистояння зовнішнім загрозам. На нашу думку, завдання взаємодії та координації доцільно розглядати окремо одне від одного. Так, до завдань взаємодії правоохоронних органів в умовах воєнного стану віднесено: *по-перше*, взаємодопомога, консолідація сил та засобів у профілактиці, запобіганні та припиненні адміністративних і кримінальних правопорушень, що вчиняються в різних сферах суспільної життєдіяльності під час дії воєнного стану; *по-друге*, співробітництво у питаннях протидії збройній агресії, боротьби із діяльністю диверсійно-розвідувальних груп на території України; *по-третє*, виявлення окремих осіб (або груп осіб), що вчиняють кримінальні, адміністративні правопорушення, передусім, пов'язані із дестабілізацією нормального стану життєдіяльності, а також спрямовані на повалення конституційного ладу, порушення суверенітету та територіальної цілісності країни, тощо; *по-четверте*, сприяння військовому командуванню та військовим адміністраціям у виконанні ними визначених Законом України «Про правовий режим воєнного стану», а також іншими нормативно-правовими актами прав, обов'язків, завдань та функцій; *по-п'яте*, співпраця в забезпеченні та реалізації заходів правового режиму воєнного стану, а також виявленні та усуненні факторів і умов, які перешкоджають процесу їх належного виконання; *по-шосте*, забезпечення притягнення до юридичної відповідальності окремих осіб та груп, які вчиняють кримінальні та адміністративні правопорушення, дестабілізують ситуацію в суспільстві, чинять супротив законній реалізації заходів правового режиму воєнного стану та перешкоджають нормальній діяльності органів державної влади та правоохоронних органів.

В свою чергу до завдань координації правоохоронних органів в умовах воєнного стану відносяться наступні: *по-перше*, організація умов та факторів, які сприяють законній та ефективності взаємодії правоохоронних органів при виконанні покладених на них завдань і функцій; *по-друге*, вироблення стратегії співробітництва та визначення пріоритетів які потребують спільної діяльності правоохоронних органів у контексті впливу на них умов правового режиму воєнного стану; *по-третє*, окреслення шляхів та особливостей поєднання сил, засобів, ресурсів правоохоронних органів в процесі протидії адміністративним та кримінальним правопорушенням, у першу чергу, пов'язаних із нанесенням шкоди конституційному ладу, територіальній цілісності та суверенітету нашої держави; *по-четверте*, спрямування діяльності правоохоронних органів щодо забезпечення виконання заходів правового режиму воєнного стану, а також реалізації інших заходів, процедур та операцій пов'язаних із сприянням ефективній роботі військового командування та військових адміністрацій; *по-п'яте*, підтримка якості та ефективності взаємодії правоохоронних органів держави в умовах запровадження правового режиму воєнного стану в Україні.

Висновки. Саме так, наш погляд, виглядає мета та перелік завдань взаємодії та координації правоохоронних органів в умовах введення правового режиму воєнного стану, які змістовно та досить вичерпно характеризують групи тих проблем, на вирішення яких спрямовано застосування обох категорій. Їх загальним недоліком є відсутність висвітлення у законодавчих положеннях, що зумовлює необхідність переробки чинних нормативно-правових актів, які регулюють вказаний в статті правовий режим та внесення до них відповідних доповнень.

Список використаних джерел:

1. Білодід І.К. Словник української мови: в 11 томах. Том 4, 1973. Стор. 683.
2. Тлумачний словник української мови. Харків: ФОЛІО, 2002. 543 с.
3. Подорожній Є.Ю. Особливості юридичної відповідальності у трудовому праві України: дис... д-ра. юрид. наук : Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ. 2016. 426 с.
4. Івченко А.О. Тлумачний словник української мови. Х.: Фоліо, 2002. 540 с.
5. Щербина В.І. Функції трудового права: дис... д-ра. юрид. наук : Дніпропетровськ: Академія митної служби України. 2008. 423 с.
6. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст. 379.
7. Про Службу безпеки України: закон від 25.03.1992 № 2229-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 27. Ст. 382.
8. Про Державну прикордонну службу України: закон від 03.04.2003 № 661-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 27. Ст. 208.
9. Про Бюро економічної безпеки України: закон від 28.01.2021 № 1150-IX. Відомості Верховної Ради України. 2021. № 23. Ст. 197.
10. Кузнichenko С. О. Адміністративно-правовий режим воєнного стану в СРСР під час Великої Вітчизняної війни. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2014. № 4. С. 173-176.
11. Певко С.Г. Дефініція впливу воєнного стану на повноваження поліції. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2022. Випуск 34. С. 114-124.
12. Махмурова-Дишлюк О.П. Адміністративно-правовий режим воєнного стану як комплексний інструмент публічного адміністрування забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян та прав і законних інтересів фізичних осіб в умовах російсько-української війни. *Київський часопис права*. 2024. № 1. С. 185.
13. Когут О.В. До питання про правовий режим воєнного стану. 2022. С.1170-1176. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-223-4-146>.
14. Дручек О.В., Волуйко О.М., Вакаров В.В. Правоохоронна діяльність в умовах правового режиму воєнного стану в Україні: особливості реалізації. Науковий вісник Київського інституту Національної гвардії України. 2024. № 1. С. 43-51.